

ΚΑΜΠΑΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

Η πρωιμότερη ερυθρόμορφη παραγωγή στην περιοχή της Καμπανίας περιορίζεται σε άτεχνες μιμήσεις των αττικών αγγείων του δεύτερου τέταρτου του 5ου αι. π.Χ. και περιλαμβάνει κυρίως αμφορείς τύπου Nola της **Ομάδας Γλαύκας-Πεσσού**. Την ώθηση όμως για τη δημιουργία σταθερών καμπανικών εργαστηρίων έδωσαν μόλις γύρω στο 370/60 π.Χ. μετανάστες κεραμείς από τη Σικελία.

Η παραγωγή επικεντρώνεται σε δύο εργαστήρια στην Καπύη (Α: **Z. της Κασσάνδρας** και **Z. του Parrish**, Β: **Z. της Καπύης** και **Ομάδα AV** με κυριότερους εκπροσώπους τους **Z. της Σπονδής**, της **Astarita** και του **Manchester**) (1-2) και ένα, λίγο μεταγενέστερο, στην Κύμη. Γύρω στο 330 π.Χ. γίνονται ιδιαίτερα αισθητές οι απουλικές επιδράσεις στα αγγεία αυτών των εργαστηρίων, ίσως εξαιτίας της εγκατάστασης στην Καμπανία κεραμέων από τη γειτονική Απουλία μετά τη νίκη των Λευκανών και των Μεσαπίων εναντίον του Τάραντα (338 π.Χ.). Στο έργο ορισμένων αγγειογράφων (π.χ. **Z. των Δαναΐδων**) ανιχνεύονται επίσης επιρροές από το κεραμικό εργαστήριο της Ποσειδωνίας.

Τα καμπανικά αγγεία ξεχωρίζουν χάρη στο απαλό ροδοκάστανο χρώμα του πηλού, τα απλά φυτικά κοσμήματα – με έμφαση στις καμπανούλες (campanulaceae) – και την τάση για πολυχρωμία (όπως το επίθετο λευκό χρώμα στα γυναικεία πρόσωπα). Χαρακτηριστικό σχήμα αποτελεί ο καδόσχημος αμφορέας (bail amphora). Επίσης διακοσμούνται υδρίες, οινοχόες, κύλικες και κυρίως ψαροπινάκια, ενώ γενικά απουσιάζουν τα μεγάλα αγγεία των απουλικών εργαστηρίων.

Συχνά απεικονίζονται Σαμνίτες πολεμιστές (2), ενώ το ρεπερτόριο των μυθολογικών σκηνών είναι περιορισμένο. Μερικά θέματα, όπως ο ταφικός ναΐσκος ή διάφορα μουσικά όργανα (ξυλόφωνο) προέρχονται από τα απουλικά αγγεία. Στο τελικό στάδιο, τα γυναικεία κεφάλια με τα μαλλιά σε σάκκο ή κεκρύφαλλο αποτελούν συνήθως τη μοναδική διακόσμηση των αγγείων.

Αναφέρουμε τέλος δύο κατηγορίες ελληνιστικής κεραμικής που παράγονταν στην Καμπανία. Μια ξεχωριστή ομάδα αποτελούν τα αγγεία που βρέθηκαν στην καμπανική κωμόπολη **Teano** και κατασκευάζονταν εκεί από ντόπιους κεραμείς – ορισμένα φέρουν επιγραφές στην οσκική διάλεκτο – στα τέλη του 4ου και τις αρχές του 3ου αι. π.Χ. Μοιάζουν με τα αγγεία τύπου Gnathia και στη διακόσμηση συνδυάζουν τα ενσφράγιστα μοτίβα με άλλα διακοσμητικά θέματα που δίνονται με επίθετο λευκό ή κίτρινο χρώμα. Αντιπροσωπευτικά είναι τα ανοικτού σχήματος αγγεία, όπως πινάκια (3), σκύφοι και φιαλόσχημα.

Μια άλλη ομάδα ανάγλυφων αυτή τη φορά αγγείων είναι οι λεγόμενες **καλησιανές φιάλες** από το Calvi (αρχ. Καλησία). Το στιλπνό μαύρο τους γάνωμα δηλώνει ότι μιμούνται μεταλλικά πρότυπα. Φέρουν εμπίεστη ή ανάγλυφη διακόσμηση σε ζωφόρο που περιτρέχει το εσωτερικό των αγγείων γύρω από τον κεντρικό ομφαλό (4). Σε ορισμένες υπάρχουν επιγραφές με τα ονόματα των κεραμέων.

Ελένη Μανακίδου

1. Αμφορέας με λαιμό του Z. του Caivano, 370/60 π.Χ.

2. Υδρία της Ομάδας AV, 340/20 π.Χ.

3. Πινάκιο της Ομάδας Teano, 310-280 π.Χ.

4. Καλησιανή φιάλη, 320-280 π.Χ.